

NAGRADA ZA SPAŠAVANJE — POUKA O PRAVU NA PREINAČENJE TUŽBENOG ZAHITJEVA

VRHOVNI SUD HRVATSKE

Presuda i rješenje br. II. Rev. 104/1987 od 20. 06. 1989.

Vijeće: Ilija Čuljat, Gordana Gasparini, August Husinec, Vladimir Drakulić, Stanko Jesenković

Ako tuženik nije ujedno i vlasnik spašenoga broda, nagradu za spašavanje duguje vlasnik odnosno korisnik broda — Ta obveza se temelji na stvarnopravnom zahtjevu, a na propisima o privilegijima — To konkretno znači da tužitelj (spašavatelj broda) ima pravo zahtijevati naplatu prodajom broda, ukoliko još na temelju tog naslova postoji privilegij na brod — Ukoliko tužitelj zahtijeva od vlasnika broda nagradu iz cjelokupne njegove imovine, tužbeni zahtjev mora biti odbijen — Međutim u ovim slučajevima sud je dužan upozoriti tužitelja da će njegova tužba biti odbijena, ako je pravilno ne preinači — Propust suda da na ovaj način upozori tužitelja, predstavlja bitnu povredu postupka — Na ovo ne utječu ni okolnosti da je tužitelja zastupao odvjetnik.

Činjenično stanje ovoga spora navedeno je u presudi Višeg privrednog suda Hrvatske objavljenoj u ovoj ediciji br. 117-118 (1-2) na str. 141. Radi se ukratko o ovom: Tužitelj je spasio brod jednom austrijskom državljaninu, koji ga je napustio u korist SFRJ i na čije je mjesto nastupila carinarnica. Ova je brod prodala Yachting clubu Dubrovnik. Tužitelj tuži SFRJ i Yachting club da mu solidarno isplate nagradu za spašavanje. Prvostepeni i drugostepeni sud su odbili tužbeni zahtjev, a tužitelj je uložio reviziju. Revizijski sud je presudom i rješenjem djelomično odbio, a djelomično prihvatio revizijski zahtjev.

Bitni razlozi revizijskog suda su ovi:

U dijelu u kojem su drugostepenom presudom žalbe tužitelja odbijene i prvostepena presuda potvrđena u dijelu u kojem su tužbeni zahtjevi odbijeni prema drugotuženiku revizije nisu osnovane.

Kraj činjenice, da je prema drugotuženiku istaknut tužbeni zahtjev za isplatu nagrade za spašavanje m/b »Rosinante«, te daljnjih utvrđenih činjenica, da se spašavanje broda nije obavljalo na temelju ugovora i da drugotuženik nije brodar spašenog broda, sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo (čl. 776. st. 3. Zakona o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi, »Sl. list SFRJ«, br. 22/77 i 13/82); u nastavku teksta: ZPUP), kada su zauzeli pravni stav da drugotuženik nije pasivno legitimiran (u obvezi platiti nagradu za spašavanje broda).

Kako u odnosu na ovaj dio pobijane presude nije ostvaren ni revizijski razlog bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. toč. 10. ZPP, na koju ovaj revizijski sud pazi po službenoj dužnosti (čl. 386. ZPP), kao ni bitne povrede na koje ukazuju revidenti, to je, na temelju odredbe iz čl. 393. ZPP, valjalo presuditi kao u izreci.

U dijelu u kojem su drugostepenom presudom žalbe tužitelja odbijene i prvostepena presuda potvrđena u dijelu u kojem su tužbeni zahtjevi odbijeni prema prvotuženiku, revizija je osnovana, jer je u postupku pred drugostepenim sudom ostvaren revizijski razlog bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 1. u vezi čl. 11. i čl. 369. st. 1. ZPP.

Postojanje bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 1. u vezi čl. 11. ZPP u postupku pred prvostepenim sudom tužitelji su isticali i u žalbi protiv prvostepene presude.

Ocjenjujući ovaj žalbeni razlog, drugostepeni je sud zauzeo pravni stav da u postupku pred prvostepenim sudom ova bitna povreda nije počinjena, jer da prema odredbi iz čl. 11. ZPP sud upozorava stranku koje parnične radnje može poduzeti ukoliko se stranka iz neznanja ne koristi pravima koja joj pripadaju prema zakonu, dakle, ne i stranku koju zastupa punomoćnik — odvjetnik.

Po ocjeni ovog revizijskog suda, u konkretnom slučaju, neovisno o tome što je tužitelje zastupao punomoćnik — odvjetnik, postojale su pretpostavke da se tužitelje u smislu čl. 11. ZPP pouči o pravu da preinače tužbu prema I-tuženiku, tako da umjesto obveznog zahtjeva za isplatu nagrade za spašavanje broda »Rosinante« prema njemu istaknu založni zahtjev za ostvarenje potraživanja te nagrade za spašavanje.

Tužitelji, naime, kao spasavaoci broda, primjenom odredaba ZPUP, nagradu za spašavanje broda mogu ostvariti po dva pravna osnova: 1. kao obveznog zahtjev za isplatu prema brodaru spašenog broda (čl. 776. st. 3. ZPUP) i 2. kao založni zahtjev prema vlasniku odnosno nosiocu prava raspolaganja broda (čl. 216. st. 1. t. 3. ZPUP).

U činjeničnim navodima tužbe (list 2 pod toč. 7., list 34. pod toč. 6. st. 2. i list 48. str. 2, stav 4.) tužitelji tužbeni zahtjev prema I-tuženiku, kao nosiocu prava raspolaganja spašenog broda »Rosinante« koji nije ujedno i brodar, temelje na zakonskom založnom pravu koje postoji na brodu »Rosinante« za potraživanje sporne nagrade za spašavanje ovog broda (čl. 216. st. 1. t. 3. ZPUP). Dosljedno ovim činjeničnim navodima tužbe, tužitelji su prema I-tuženiku mogli istaknuti založni zahtjev za ostvarivanje potraživanja

osiguranog zakonskim založnim pravom na brodu »Rosinante« — da je I-tuženik dužan trpjeti namirenje tužiteljevih potraživanja iz prodajne cijene broda »Rosinante« ostvarene sudskom prodajom. Tužitelji, međutim, prema I-tuženiku nisu istakli takav zahtjev, već obveznopravni zahtjev za isplatu nagrade za spašavanje, iz čega slijedi da iz činjeničnih navoda u tužbi ne proizlazi osnovanost tužbenog zahtjeva.

U takvoj procesnoj situaciji, kad iz činjeničnih navoda u tužbi ne proizlazi osnovanost tužbenog zahtjeva, tužitelji su bili ovlašteni preinačiti tužbu (arg. iz čl. 332. st. 4. ZPP), tako da prema tuženiku istaknu založnopravni zahtjev. Na ovu procesnu mogućnost tužitelj je bio dužan upozoriti prvostepeni sud.

U slučaju kao što je konkretni, kad određivanje tužbenog zahtjeva ovisi o poznavanju specijalnog prava, može se dopustiti da i stranka koju zastupa punomoćnik — odvjetnik, upravo zbog poznavanja tog specijalnog prava, ne postavi odgovarajući zahtjev prema odgovarajućem tuženiku. U takvom slučaju, kad je očito da je, uslijed nepoznavanja specijalnog prava, prema određenoj osobi istaknut zahtjev koji se prema njoj ne može istaknuti, a da nije istaknut onaj koji se istaknuti može, tada postoji dužnost suda da i takvu stranku pouči o pravu da preinači tužbu.

Prvostepeni sud tako nije postupio i time je povrijedio odredbu iz čl. 11. ZPP, a kako je ova povreda utjecala na donošenje zakonite i pravilne presude, to se u postupku pred prvostepenim sudom ukazuje ostvarenom bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 1. ZPP.

Odlučujući o žalbi protiv prvostepene presude, koja je donesena uz navedenu bitnu povredu odredaba parničnog postupka na koju su tužitelji ukazivali i u žalbi drugostepeni je sud suglasno odredbi iz čl. 369. st. 1. ZPP, trebao ukinuti prvostepenu presudu u tom dijelu i predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovni postupak da se navedena povreda otkloni. Kako, međutim, drugostepeni sud nije tako postupio, nego je žalbu odbio i prvostepenu presudu i u tom dijelu potvrdio, to je i drugostepeni sud učinio istu bitnu povredu odredaba parničnog postupka i bitnu povredu iz čl. 354. u vezi s čl. 369. st. 1. ZPP.

Iz ovih je razloga, temeljem odredaba iz čl. 394. st. 1. ZPP, prvostepenu i drugostepenu presudu valjalo ukinuti i predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovni postupak.

U ponovnom će postupku prvostepeni sud otkloniti navedenu povredu tako što će pozvati tužitelje da suglasno činjeničnim navodima tužbe postave određeni — odgovarajući založnopravni zahtjev.

Odluka o trošku temelji se na odredbi čl. 166. st. 1. i 3. ZPP. Drugotuženiku nije priznat trošak odgovora na reviziju jer ta parnična radnja nije bila potrebna (čl. 155. st. 1. ZPP).

Gordana Gasparini

Bilješka. — U gornjoj presudi i rješenju sud je zauzeo dva glavna stajališta. Prvi je da propust suda da pouči stranku predstavlja bitnu povredu postupka, a drugi da vlasnik, odnosno korisnik spašenoga broda, koji nije ujedno i osobni dužnik, odgovara samo stvarnopravno prema propisima o privilegiranim tražbinama. O svemu ovome pobliže v. u ovom broju članak prof. dr. Siniše Trive: »PRAVNE POSLJEDICE (NE)PRAVILNE PRIMJENE ODREDBE O PRUŽANJU POMOĆI NEUKOJ STRANCI U PARNIČNOM POSTUPKU«.

Pisac dolazi do zaključka da propust suca da pouči neku stranku ne predstavlja apsolutnu povredu procesa.

Branko Jakaša

Summary

SALVAGE REWARD — INSTRUCTION ON THE RIGHT TO MODIFY CLAIM

If the defendant is not at the same time the owner of the ship, salvage reward must be paid by the owner or managing owner of the ship. This obligation is based upon a claim secured by maritime lien rules. This means the plaintiff (salvor of the ship) has the right to claim payment by the sale of the ship if, based upon that title, maritime lien still exists.

If the reward is claimed by the plaintiff from the owner, such claim must be rejected. In this case the court must warn the plaintiff of rejection of the claim, if he does not modify the claim properly.

Court failure to draw a plaintiff's attention is a violation of civil proceedings, even if the plaintiff was represented by a lawyer.